

AZ IRODAI GYORSÍRÓK ÉS KÉPESÍTÉSÜK

Az ELHANGZÓ ÉLŐSZÓ megörökítésének kívánsága, majd szükséglete már régen gyorsírási rendszerek alkotására készítette az embereket. Amíg azonban a beszédek leírásához való képesség kivételes hozzáértést igényelt és csak kevesek által volt elérhető, a legújabb korban a modem gyorsírási rendszerek nagy teljesítményei és aránylag könnyű elsajátítása révén a gyorsírás széles rétegek problémájává és keresetforrásává is lett és sokan abban látják az elérendő ideális célt, hogy a gyorsírás minél általánosabban, legalább is az iskolákat végzett emberek körében elfoglalja a közönséges írás helyét. Az élősónak, a gyors beszédnek leírása továbbra is fennmarad, külön problémaként s ezt a különleges feladatot ezentúl is csak az erre a gyorsírásban a legmagasabb fokig kiképzett s alkalmasnak bizonyult beszédíró-gyorsírók tudják ellátni. A gyorsírás fő jellemvonása az írásban elért gyorsaság lévén, ennek a gyorsaságnak számokban való kifejezésével érzékeltethetjük a beszédírás, az irodai vagy diktálási gyorsírás és az általános vagy fogalmazási írás most említett három fokozatát. Beszédírás az, amely percenként 3—400 szótagos teljesítményű, az irodai írás megszokott határaiul a 120 és a 200 szótagot tekinthetjük, a fogalmazási írás pedig 80—120 szótagos sebességű, ami a folyamatos közönséges kézírás percenkénti 40—60 szótagos gyorsaságának éppen a kétszerese.

A társadalom és maga az állam is felismerte a gyorsírásban rejlő időmegtakarítási és egyéb értékeket és a gyorsírást hazánkban már félszázadnál régebben tanítják nyilvános iskolákban is. Az iskolai tanítással, majd az irodákban, különlegesen a közhivatalokban való használatával kapcsolatosan a gyorsírás ügye közoktatási és államigazgatási problémává, ezenkívül pedig szociális, mondhatjuk általános társadalmi ügyé lett. A szárnyaló élőbeszéd leírása az országgyűlési gyorsiroda keretében már előbb is közhivatalnoki testületet foglalkoztatott és azonkívül különösen a gyűlésekről és tárgyalásokról beszámoló hírlapírás terén is figyelemreméltó szerepet játszott. Beszédírónak nevezhető gyorsíró azonban aránylag kevés van s ezért a gyorsírókra vonatkozó állami és társadalmi intézkedések és gondoskodások legnagyobb részben nem ezekre vonatkoznak, hanem elsősorban a gyorsírás tanításának és az irodai gyorsíróknak kérdéseivel.

Ennek az állami gondoskodásnak egyik legfontosabb cselekedete az volt, amikor 1927 tavaszán, az egységes gyorsírási rendszer meg-

valósítását követően, a gyorsírási ügyek kormánybiztosának¹ előterjesztésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter felállította az Irodai Gyorsírókat és Gépírókat Vizsgáló Országos Bizottságot — amelynek voltak külföldi mintái is, de nálunk önálló és eredeti formában valósult meg —. s röviddel ezután a miniszteriig engedélyezett magán gyorsíró- és gépíróiskolák növendékeinek vizsgáztatását e bizottság hatáskörébe utalta. Amíg a múlt században csak a gyorsírás tanárainak, illetőleg tanítóinak állami képeztéséről történt intézkedés, most, több mint 50 év elmúltával a köz- vagy magánhivatalban elhelyezkedni óhajtó gyorsírási tanítványoknak is, gyakorlati vizsga alapján, állami jellegű bizonyítványt adnak. A már említett sebességi határoknak megfelelően: a 150—200 szótagos percenkénti sebességű diktátum leírásából és áttételéből sikeresen vizsgázó jelölt elsőrendű irodai gyorsírói, a 120 szótagos fokon sikerrel vizsgázó egyszerű „irodai gyorsírói“ bizonyítványt kap. A gépírókat a bizottság ugyanilyen kétféle minősítéssel 120 szótagos teljesítménynél elsőrendű irodai gépírói, 80 szótagos ugyancsak diktálás utáni eredménynél irodai gépírói bizonyítvánnyal látja el. Elhatározott, de még végre nem hajtott kiegészítése lesz e vizsgarendnek az, hogy aki 120 szótagos gyorsírói felvételét maga teszi át gépírásba, — ahogyan az irodai munka legnagyobb részben történik — gyorsírói és gépírói egyesített bizonyítványt fog kapni.

Az itt vázolt vizsga bevezetése széleskörű érdeklődést keltett. A vizsgázóknak különösen három csoportja különböztethető meg. Az első a gyorsírásnak a közhivatalokban való felhasználásával kapcsolatos, különösen azért, mert a gyorsírási tudás igazolását miniszteri és más főhatósági rendeletek előírták az új alkalmazottak bizonyos csoportjaira nézve, egyes hivatali ágakban pedig véglegesítési és előlépési feltételnek tekintik a már alkalmazásban lévőkre nézve is. A másik csoport azokból kerül ki, akik magántisztviselői alkalmazásért való küzdelmük megkönnyítésére vagy már meglévő állásuk biztosítására jönnek hivatalosan igazoltatni gyorsírás! és gépírás tudásukat. A vizsgázók harmadik származási területe a gyorsíró-szakiskola, ahol a vizsga letételéhez szükséges gyakorlati fokig a tanulók átlag 6—8 hónapos tanfolyam bevégzésével jutnak el. Ezt csak azért tartom szükségesnek megjegyezni, mert a közönség körében meglehetősen elterjedt az a tévhit, hogy a gyorsírást az irodai használhatóság mértékéig 4—5 hét alatt is el lehet sajátítani, holott a valóság az, hogy még kivételes képességek és rendkívüli szorgalom mellett, egyéni és nem csoporttanítás mellett is, legalább 3 havi idő kell az állami irodai vizsga követelményének eléréséhez. Nagyjában ugyanez a helyzet a gépírásnál is.

Az irodai gyorsírói és gépírói vizsga intézménye egyik fontos alkotórésze mai gyorsíróképzési rendszerünknek és az említett ren-

¹ A kir. kormány 1926 július 14-én Traeger Ernő dr. miniszterelnökségi miniszteri osztályfőnököt (akkor osztálytanácsost) a gyorsírási ügyek m. kir. kormánybiztosává nevezte ki, megbízta a közigazgatás terén a gyorsírás általános bevezetésének előkészítésével és a gyorsírástanítást illetően a kultuszminiszter részére való szakvéleményezéssel. E megbízás révén előterjesztésére léptették életbe 1927 januárjában a nyilvános iskolákban egyedül tanítható egységes magyar gyorsírást, 1932 szeptemberében a középiskolai kötelező gyorsírástanítást stb.

deleték révén a közigazgatásnak is. A vizsgával kapcsolatosan immár tizedik éve összegyűjtött adatok és tapasztalatok egyrészt bevilágítják a gyorsírói kiképzés mezejének jó nagy részét, különösen az engedélyezett magán-szakiskolák működését, másrészt tájékoztatással szolgálnak arra nézve is, hogy tulajdonképpen kik azok, akik állami gyorsírói, illetőleg gépírói vizsgát tesznek, milyen előtanulmányaik vannak, felhasználják-e gyorsírói bizonyítványukat stb. Ezeknek a szempontoknak nemcsak gyorsírói, hanem általános, főként társadalmi szempontból való fontosságára való tekintettel az eddigi vizsgák összefoglalt eredményeit az alábbiakban röviden ismertetem. Hozzáfüzöm azután annak a kérdőíves munkálatnak az eredményét is, amelyet éppen e vizsgálatok és az azokon szereplők behatóbb megismerése céljából nemrégén végeztem mint a vizsgálóbizottság egyik legutóbbi jelentésének szerkesztője.¹

Az 1927—1936. ÉVEK folyamán, néhány hónap híján tíz év alatt, összesen 9.708 bizonyítványt adott ki a bizottság, évente átlag ezret. A gazdasági helyzet hullámlását követve 1927-től 1931 közepéig emelkedő volt az érdeklődés, akkor erősen visszaesett s 1932-től 1935 közepéig ezen az alacsony szinten állott. Az említett év őszén, négyéves hullámvölgy után, ismét emelkedő mozgalom indult meg. Az 1934. évi 947 bizonyítvány után 1936-ban már 1,270 sikeres vizsga volt, de az 1931. évi tetőpontot a javulás még nem érte el.

A bizonyítványok közül 70.4% gyorsírási, 29.2% gépírási. A gépírói vizsgák arányszáma növekedett s az 1927—28.1 20%-kal szemben 1932 óta a 33% körül stabilizálódott. A bizottságnak alkalma volt a hazánkban bevezetett egyetlen gép-gyorsírási rendszer jelöltjeit is vizsgáztatni; ezeknek jutott a kiadott bizonyítványok még hátralevő 0.4%-a. A gyorsírási bizonyítványokból 6.650 magyar-, 190 idegennyelvű, a gépírásiakból 2.812 magyar-, 16 idegennyelvű, a gép-gyorsírásiakból 31 magyar-, 8 idegennyelvű. Az idegennyelvű vizsgák arányszáma évről-évre növekszik s az 1927—1933. évi átlag 1.5%-ról 1936-ban már 37%-ra emelkedett.

Mínthogy a vizsgarendszer folytán külön kell vizsgázni gyorsírásból és gépírásból és mindegyikből lehet egyszerű és elsőrendű, továbbá idegennyelvű vizsgát tenni, a vizsgázott egyének száma jóval kevesebb, mint a bizonyítványoké. A vizsgázók közül mintegy 30% szerepelt két vagy több fokozaton. Az irodai gyorsírói vizsgát nálunk bármilyen gyorsírási rendszerrel le lehet tenni. Az 1927-ben életbe léptetett, a Radnai-rendszeren alapuló s az iskolákban általánossá tett egységes magyar gyorsírás mindamelllett 98%-ban érvényesült a magyar-s 92.6%-ban az idegennyelvű vizsgákon.

Még egy általános adat: a magyar vidék egyre jobban kiveszi részét az irodai gyorsírói és gépírói vizsgákból. A bizottság a fővárosban székel, de 12 budapesti tagján kívül 6 vidéki tagja is van az országban elosztva és megfelelő számú jelentkezés esetén az elnök egy kiküldött fővárosi tagnak és a legközelebbi vidéki tagnak közre-

¹A jelentés az Egységes Magyar Gyorsírás Könyvtára című kiadványsorozat 86. számaként jelent meg.

működésével akármelyik városban tarthat vizsgát. Amíg 1927—28-ban a sikeres vizsgázók közül 79.1% budapesti, 17.9% budapest-körmeyki és csak 3.0% vidéki volt, 1933-ban a megoszlás így változott: 53.1% budapesti, 9.1% környékbeli, 37.8% vidéki; a jelöltek lakóhelyét véve figyelembe. Ez az arány azóta változatlan maradt.

Gyorsírástanítási szempontból fontos, hogy az alapfokul szolgáló 120 szótagos vizsgához szükséges átlag 6 hónapos szakiskolai tanfolyam befejezése után a 200 szótagig gyorsuló elsőrendű fokozaton az elsőrendű vizsgázóknak csak 22.3%-a tudott a következő 3 hónapon belül sikerrel szerepelni és 32.2%-nak újabb 6—12 hónapra volt szüksége a gyakorlati készségnek ehhez a többletéhez, 21.2% pedig egy évnél hosszabb idő elteltével jutott erre a fokra. Arra nem terjeszkednek ki az adatok, hogy hány jelölt adta fel a harcot véglegesen a 200 szótagos vizsga kapui előtt. A két gyorsírási fok közötti elég nagy időbeli különbséggel szemben az alapfokú gyorsíró- és a gépiróvizsgát feltűnően nagy számban tették le csaknem egyszerre azok, akik mindkét tárgyat párhuzamosan tanulták a szakiskolákban, illetőleg gyakorolták a hivatalban. Teljesen egyidőben tett gyorsíró- és gépiróvizsgát (a kétvizsgás jelöltek közül) 36.7% s az első vizsgától számított 3 hónapon belül 37.1%, úgyhogy 6 hónapon túra csak 14.4% maradt.

Az irodai gyorsírói és gépirói vizsgák általános adatain jóval túlmenő, mélyebb betekintést enged a vizsgázók viszonyaiba és egyéniségébe a fentebb említett ankét, amelynek céljára 1934 elején valamennyi vizsgázott irodai gyorsíróhoz és gépiróhoz kérdőívet küldtünk. Ez az ív a vizsga időpontjára vonatkozó kérdéseken kívül 16 rovatban várt feleletet: név és lakás, foglalkozás, munkaadó, iskolai végzettség, tett-e gyorsírási- vagy gépirástanítói vizsgát is, ment-e és mikor állásba irodai vizsgája előtt vagy után, hol kívánták meg az irodai gyorsírói vagy gépirói bizonyítványt, mikor foglalta el mostani állását, illetőleg mikor lépett ki az utolsóból, használja-e állásában a gyorsírást, állandóan vagy esetenként, diktálásra, telefonból, üléseken vagy tárgyalásokon szokott-e gyorsírni, szösz szerint vagy kivonatosan, saját jegyzeteit gyorsírással írja-e s hivatalán kívül használja vagy gyakorolja-e a gyorsírást vagy gépirást. A jövedelmi viszonyokra vonatkozó kérdéseket mellőztük, nehogy az érdekeltek emiatt aggodalmakat tápláljanak.

Az e téren még új kezdeményezésre és a vizsgák egy része óta eltelt évekre való tekintettel az akció eredményét a várakozásnak megfelelőnek minősítettük, amikor összesen 1003 válasz érkezett, vagyis a képesített irodai gyorsíróknak és gépiróknak átlagban 21.3%-a válaszolt, 1933-ból pedig 30%-a. Ez nem elég nagy szám ahhoz, hogy teljes érvényű következtetéseket vonhassunk le belőle, de meggyőződésünk szerint elegendő a tájékoztatáshoz egy olyan terület viszonyairól, ahonnan eddig hasonló adatok nem álltak rendelkezésre. Ebben az értelemben értékeljük az alábbiakat.

Megállapítottuk elsősorban, hogy nemcsak az újabb évek vizsgázói válaszoltak nagyobb arányszámban mint a régebbiek, ami a lakcímek elavulásában is magyarázatot talál, banán nagyobb érdek-

lődést mutattak azok, akik legalább két sikeres vizsgát tettek, szemben az egyvizsgásokkal. A két- és többvizsgások közül 29.6%, az egyvizsgások közül mindössze 17.9% küldte be válaszáat, az arány tehát megközelíti a kétszerest.

Felvilágosítást kaptunk a vizsgázónak iskolai végzettségéről is. A kérdőívre 852 olyan válasz jött, amely az iskolai végzettségről is tájékoztat. A válaszolók közül 8.7% végzett főiskolát, 33.2% végzett közép- vagy középfokú iskolát, 31.1% végzett négy-nél több középfokú iskolai osztályt vagy azon felül valamilyen (nem gyorsírási) tanfolyamot, 27.0% rendelkezett mindössze az irodai vizsgánál minimumként előírt négy középfokú vagy polgári iskolai osztállyal (ezek egy része is még folytatta tanulmányait). Mindenesetre nagy a különbség e tekintetben különösen a főváros és a környék között, mert a budapestiek közül csak 18.0%, a környékbeliek közül 45.4% volt ilyen minimális képzettségű.

Ezek az adatok meglehetősen határozottsággal arra mutatnak, hogy a gyorsírás nemcsak a magasabb fokon, hanem a diktálási, irodai munkánál is nem éppen a néhány polgári iskolai osztályt alig végzett alkalmazottak tudománya vagy mestersége, hanem már a 120 szótagos, legkisebb elfogadható teljesítményű vizsgázók is 40—50%-ban érettségizettek s további 25—35%-ban valamilyen kereskedelmi vagy más tanfolyamon bővítették négyosztályos tanulmányaikat. Természetesen arra is gondolnunk kell, hogy itt is érvényesül az ifjúság túlságos túdulása a középiskolákba. A következőkből azonban kiderül, hogy a vizsgázottak közül állásba jutottak sorában is feltűnően nagy az érettségizett irodai gyorsírók száma s mivel a köztudat szerint maga az érettségi általánosságban nem szokta az elhelyezkedést biztosítani, indokoltnak látszik az a feltevés, hogy ezek azért jutottak álláshoz, mert végzettségük mellett jobb gyorsírók is voltak, éppen nagyobb műveltségüknél fogva. Amennyire elterjedt a köztudatban, hogy gyorsírás-gépirás nélkül az elhelyezkedés ma szinte lehetetlen, éppannyira bizonyos, hogy az ismeretek és műveltség nélküli gyorsírás-tudás még a legkisebb kívánalmakat sem tudja kielégíteni, nem is nevezhető gyorsírás-tudásnak és magának a gyorsírási kvalifikációnak, az itt tárgyalt irodai gyorsírói vizsgának teljesítését sem biztosítja. Éppen ezért áll az, hogy e nélkül a gyakorlati vizsga nélkül hiába vallja magát valaki „perfekt“ gyorsírónak s hogy ez a vizsga egyáltalában nem jelenti egy szabad életpálya vagy foglalkozás bürokratizálását, hanem a gyorsírói képesség terén a gyakorlatban használható minimum elérésének általános igazolásául szolgál.

Adataink részben a vizsgázott irodai gyorsírók és gépirók elhelyezkedésére, foglalkozására vagy állástalanságára vonatkoznak. Munkálatunk némi kiegészítésére szolgálhat a szellemi foglalkozásúak, illetőleg a tisztviselők munkanélkülisége tárgyában 1926 decemberében és 1928 februárjában a fővárosi statisztikai hivatal által Budapesten végzett összeírások anyagának, amelyet Zentay Dezső dolgozott fel „A munkanélküliség alakulása a szellemi pályák körében Budapesten“ című, 1930-ban megjelent művében. A mi adataink természetesen sokkal kisebb körből valók, annyiban, hogy kizárólag a vizs-

gázott irodai gyorsírókra és gépirókra vonatkoznak s hogy ezek között is összesen ezernek kérdőíve áll rendelkezésünkre, másrészt azonban újabb, mert 1933—34 fordulójáról származnak és amellet a megjelölt szakmai körön belül az egész országra vonatkoznak. Magának a vizsga intézményének szempontjából is jelentőséget kell tulajdonítanunk ezeknek az adatoknak, mert ezek segítségével deríthetjük fel alaposabban azt a funkciót, amelyet a vizsgázók és a munkaadók, a gyorsírás-tanítás és a társadalom szempontjából vizsgánk teljesít.

Állás vagy állástalanság tekintetében két fő- és két-két alcsoportba soroztuk vizsgázottaikat.¹ Az 1003 válaszoló adatait összegezve volt 496-nak tisztviselői jellegű vagy gyorsírás-gépirással kapcsolatos más állása,

71 másfoglalkozású (egyetemi stb. hallgató),

124 aki kilépett állásából és most állástalan,

312-nek még egyáltalában nem volt állása.

Munkálatunkban rendszerint két külön rovatba helyeztük el adatainkat, az első vizsgájukat 1927—1930-ban tettek és az első vizsgájukat 1931—1933-ban tettek rovatába. Erre okot adott egyrészt az, hogy az előbbi időszakról a vizsgáló bizottság már 1931-ben közzétette jelentését, — amelyben azonban e kérdésekre nem terjeszkedett ki — s főként az, hogy sok tekintetben, így éppen az álláshoz jutás szempontjából 1931 közepétől kezdve lényegesen más viszonyok uralkodtak, mint azelőtt. Ez is oka lehet, bár más körülmények is közrejátszhatnak, hogy

az 1927—1930-ban   *1931—1933-ban*
v i z s g á z o t t a k   k ö z ü l

az állásban lévők	58.7	434,
a másfoglalkozásúak	6.1	7.7,
az állásból kilépett állástalanok	16.2	9.9,
az állásban nem is voltak	19.0	39.0
%-ot tettek ki.		

Az eltolódás okai között bizonyára megtaláljuk azt is, hogy a második sorban lévő egyetemi stb. hallgatók közül az 1931—933. évek kevésbé végeztek tanulmányaikkal az összeírás idejéig, mint az 1927—1930. évek s hogy az állásból kilépni (3. sor) kevésbé volt alkalmuk azoknak, akik 1931—1933-ban vizsgáztak, hiszen ezeknek körülbelül 35%-a csak a legutóbbi évben szerezte meg irodai bizonyítványát. Az állásban nem is voltak arányszámának 100%-nál is nagyobb ugrása azonban az említett 1933. évi vizsgázók figyelembevétele mellett is nagyobbbrésben az elhelyezkedés nehézségének általános problémájával kapcsolatos.

Nagyon lényeges különbség van azonban az elhelyezkedés tekintetében lakóhely szerint. Még pedig nem a főváros és a vidék között, hanem egyik oldalon a főváros és a vidék s velük szemben a budapest-körményi körzet viszonyai között. Ez a különbség megmutatkozik mind a két évcsoportban. Aligha lehet ellenvetni azt is, hogy más okok idézik elő, mert például a választ beküldők arányszáma tekintetében —> az Összes ottani vizsgázottak között — a környék közepén áll a főváros és a vidék között, tehát kilengést nem mutat. Ezzel szemben az elhelyezkedés adatai a következő képet mutatják:

¹ Nemek szerint a szétválasztás annyiban kevésbé jelentős, mert az összes vizsgázottaknak több mint 90%-a nő és ha a vizsgákra kötelezett bírósági fogalmazókat stb. leszámítjuk, akkor a férfiak százaléka alig számbavehetőre csökken.

<i>1927—1930-ban</i>	<i>Budapest</i>	<i>környék</i>	<i>vidék</i>
állásban lévő	66.3	38.9	58.7
más foglalkozású	4.6	4.4	13.3
állásból kilépett állástalan	13.5	26.7	11.8
állásban nem is volt	15.6	30.0	16.2
Összesen	100%	100%	100%
<i>1931—1933-ban</i>			
állásban lévő	43.7	37.5	45.4
más foglalkozású	8.9	8.0	6.0
állásból kilépett állástalan	8.9	13.6	9.6
állásban nem is volt	38.5	40.9	39.0
Összesen	100.0%	100.0%	100.0%

Annak ellenére tehát, hogy az állásban lévők százaléka a Budapestkönyéken csökkent legkevésbé 1927—1930-ról 1931—1933-ra — ami a tendencia mérséklődésére mutatna — az állásban nem is voltak s főként az állásból kilépettek arányszáma jóval felette van a másik két lakóhelycsoporténak.

Kiegészíti az elmondottakat, ha az állás és állástalanság adatait kapcsolatba hozzuk az iskolai végzettséggel. Ekkor még fokozottabban kidomborodnak ugyanezek a jelenségek.

	<i>Főiskolát</i>	<i>Érettségi</i>	<i>Több mint 4 osztályt</i>	<i>4 osztályt</i>
	<i>végzettségük közül %-ban</i>			
állásban.....	66	50	52	50
kilépett állástalan ...	8	9	14	18
egyáltalán állástalan ¹	26	41	34	32

Kitűnik ebből, hogy az irodai vizsgát tett főiskolát végzetek nagyrészen állásban vannak s köztük igen kevés az állásból kilépett állástalan. Hogy az egyáltalán állástalanok arányszáma az érettségizetteknél a legnagyobb — 41% a többi csoport 26—34%-ával szemben — nem meglepő, ha arra gondolunk, hogy ez a végzettség áll legkisebb kapcsolatban az elhelyezkedésre való közvetlen törekvéssel. Érdekes ellenben, hogy az iskolai végzettség foka fordított arányban áll az állásból való kilépés valószínűségével. Megállapítható egyébként az is, hogy bár a magasabb iskolai végzettségűek kisebb arányszám-ban szerepelnek a több vizsgát tettek között, az állásból kilépettek között még ezen túlmenő arányban a többvizsgálásokkal szemben azok százaléka a legnagyobb, akik csak egyetlen vizsgát tettek.

Nagyon feltűnik ismét a Budapestkönyék helyzete. Ha ugyanis lakóhely szerint különválasztjuk a csoportokat, látjuk, hogy a környékbeliek között az állásból kilépett állástalanok arányszáma az összes végzettségi csoportokban nagyobb, mint akármelyik budapesti és vidéki csoportban, egynek kivételével.

	<i>főiskolai</i>	<i>érettségi</i>	<i>több mint 4 osztályt</i>	<i>4 osztályt</i>
	<i>végzettséggel</i>			
Budapest	3	9	12	19
környék.....	17	18	18	23
vidék	14	5	17	16

¹ Az előbbieken más foglalkozásúnak jelzett csoport e táblázatban, tulajdonképpen állás hiányában, e sorban szerepel.

A fővárosból beérkezett válaszok viszont vagy azt mutatják, hogy a budapesti vizsgázott irodai gyorsírók közül sokkal inkább csak állásban levők küldték be a kérdőívet, mint a környékiek és vidékiek közül, amit tulajdonképpen nincs okunk feltenni, vagy pedig azt, hogy itt aránylag még mindig jobbnak bizonyult az elhelyezkedés mint másutt, nevezetesen:

Állásban lévők a megfelelő lakóhely- és végzettségi csoporthoz tartozók %-ában

	<i>főiskolai érettségi több mint 4 osztály</i>			
	<i>4 osztály</i>			
	<i>végzettséggel</i>			
Budapest	71	51	56	56
környék.....	33	44	45	39
vidék	65	49	45	41

Az alkalmazás minősége szempontjából az irodai vizsga célkitűzésének megfelelően az állásban levő válaszolók között 285 közalkalmazott volt. Amíg a közalkalmazásban levők legnagyobb része utólagosan tette le a vizsgát, a magánalkalmazottak túlnyomó részben a vizsga után mentek állásba, még pedig nem sok idő múlva. Külön véve a székesfőváros alkalmazottait — akiknek bizonyos csoportjait legelőször kötelezték ilyen vizsgára — a következőket láthatjuk:

	<i>Vizsga előtt állásban volt</i>		<i>Vizsga után ment állásba</i>	
	<i>5 évnél régebben</i>	<i>legfeljebb 5 éve</i>	<i>1 éven belül</i>	<i>több mint 1 év múlva</i>
állami	29.0	32.6	23.4	15.0
fővárosi (községi) ...	54.1	31.7	7.5	6.7
magánalkalmazott ...	4.8	25.1	50.6	19.5

A 496 állásban lévőnek foglalkozási megoszlása ez volt (a csoportok nagysága szerinti sorrendben):

kereskedelmi és ipari alkalmazott	150
fővárosi, községi és vármegyei alkalmazott	118
társadalmi és közintézm. és egyesületi alkalmazott ...	67
ügyvédi, mérnöki stb. alkalmazott	61
bíróági tisztviselő és alkalmazott	39
egyéb állami alkalmazott	36
tanár, tanító	25

Amíg a közalkalmazottak túlnyomó részben csak a számukra előírt vizsgát tették le, a magánalkalmazottak jóval nagyobb arányszámban szereztek meg a kiegészítő gyorsírási és gépirási minősítéseket is.

	<i>egy</i>	<i>két</i>	<i>3 vagy több</i>
	<i>vizsgát tett (%-ban)</i>		
közalkalmazottak közül ...	61	34	5
magánalkalmazottak közül	55	32	13

A különbség még szembeötlőbb volna, ha az itt szereplő közalkalmazottak legnagyobb csoportja (a fővárosi alkalmazottak) nem lett volna két bizonyítványnak, mind a gyorsírási, mind a gépirási megszerzésére kötelezve.

A lakóhelycsoportok szerinti megkülönböztetés itt sem hiábavaló, mert míg a fővárosban a válaszoló állásban levők közül közalkalmazott 59% s vidékről 62%, addig a budapestkönyékiek közül csak 43%, tehát a kisebbség. Kétségtelenül ennek is része van abban, hogy az állás elvesztésének esete és az iskolai végzettség kisebb foka tekintetében éppen ez a környék emelkedett ki, hiszen a létszámcsökkenés mindenestre a magánvállalatokat érintette súlyosabban.

A vizsgázók életkorára nézve a bizottság törzskönyvének adatait eddig nem dolgoztuk fel a maguk teljességében. Rendelkezésre áll

azonban a vizsgázók kiemelkedő csoportjának, a legalább három vizsgát tetteknek kor szerinti összeállítása. Ebből kitűnik, hogy ezek közül (ilyen 226 volt az 1933. év végéig) 81% az 1905—1914 születési évfolyamokból, tehát a 19—28 évesek közül került ki. A legfiatalabb háromvizsgás 16 éves, a legidősebb 37 éves volt. Megjegyzendő, hogy a vizsga alsó korhatára a 14 év, de nem egy 50 éven felüli jelölt is akad. Az sem érdektelen, hogy e sokvizsgások közül budapesti születésű 44.7%, egyéb belföldi 33.7%, megszállott területi születésű 18.5% és egyéb külföldi 3.1%.

Adatgyűjtésünk a maga keretein belül felel arra a kérdésre is, vajjon ténylegesen mennyire használják a gyorsírást különböző fajta irodákban. Az állásban lévők és állásból kilépettek válaszaik szerint (547 válasz) 79%-ban használják, illetőleg használták a gyorsírást, még pedig nagyobb részükben állandóan és sokat gyorsírnak. Tekintettel arra, hogy az állásban lévők sem mind voltak kötelesek letenni a vizsgát, a tényleges használatnak ez a magas arányszáma igazolni látszik a kiadott rendeleteket, mert az mindenestre indokolt, hogy akinek hivatalos munkájában szüksége van a gyorsírásra, az előre megszerezze az erre minősítő bizonyítványt.

AZ ELMONDOTTAKBAN az a gondolat vezetett, hogy a gyorsírás alkalmazásának széleskörű elterjedtségére és közérdekű voltára való tekintettel a maga működésének körvonalaiival és általános eredményeivel mutassam be gyorsírási életünk egyik leggyakorlatibb intézményét: azt, amely egyrészt leginkább az új fejlődésnek — szakmai és felhasználási téren —> köszönheti létét s másrészt leginkább áll a gyorsírási szakmán kívüli életnek közvetlen szolgálatában. Ennek a kapcsolatnak a mélyítésére indítottuk meg előbb már érintett kérdőíves adatgyűjtésünket. Az ebből származó eredmények pedig azért látszottak közlésre érdemesnek, mert egy-egy kis szakma körén belül végzett hasonló vizsgálódások egyrészt bizonyára közelebb hozhatják a kívülállókat ez esetben a gyorsírás és a gyorsírók viszonyainak megismeréséhez, ami a minél általánosabb szellemi együttműködés érdekében is örvendetes, másrészt talán ezzel is hozzájárulhatunk a dolgozó és munkanélküli rétegek összetett társadalmi problémáinak hiány nélküli felderítéséhez.

Nősz Gyula